

BACKGROUND REPORT

PRAGUEPRAŽSKÝ
STUDENTSTUDENTSKÝ
SUMMIT

EU

**Revize směrnice
o jaderné bezpečnosti**

Revize směrnice o jaderné bezpečnosti

1 Úvod

Evropská komise předložila v červnu 2013 návrh směrnice¹, která má upravit stávající směrnici stanovující rámec Společenství pro bezpečnost jaderných zařízení (2009/71/EURATOM). K tomuto kroku se Komise odhodlala po havárii jaderné elektrárny v japonské Fukušimě v roce 2011, ke které došlo v důsledku zemětřesení a vln tsunami. Po této události se EU vydala cestou zátěžových testů jaderných elektráren v Unii. Komise se novou směrnicí snaží o harmonizaci požadavků na jadernou bezpečnost.

Jaderná energie představuje 30 % vyrobené elektřiny v Evropské unii.² V EU je v současné době 132 jaderných reaktorů, což tvoří 1/3 všech reaktorů z celého světa. Největší počet z nich nalezneme ve Francii (58). Na druhém místě bylo ještě do nedávna Německo. To však po fukušimských událostech ze svých 17 reaktorů 8 odstavilo a plánuje uzavřít všechny své zbylé reaktory. Další státy osmadvacítky, které využívají jádro jako zdroj energie, jsou Spojené království, Švédsko, Španělsko, Slovensko, Bulharsko, Belgie, Česká republika, Finsko, Rumunsko, Maďarsko, Litva, Nizozemsko a Slovinsko³.

Unie na problematice jaderné bezpečnosti dlouhodobě spolupracuje s Mezinárodní agenturou pro atomovou energii (IAEA, dále jen MAAE) v oblasti mezinárodních standardů. Na novém návrhu směrnice se kromě MAAE podílely například Skupina evropských regulačních orgánů pro jadernou bezpečnost nebo Asociace západoevropských jaderných dozorů, ale zohledněny byly také poznatky ze zemí mimo EU či zástupců průmyslu apod.

2 Co směrnice upravuje

Aktuálně platná směrnice z roku 2009 stanovuje rámec pro jadernou bezpečnost a ukládá členským státům povinnost stanovit a dodržovat vnitrostátní rámec pro jadernou bezpečnost. Nová směrnice má stanovit obecné společné cíle, které povedou ke zvyšování bezpečnosti, a státům ponechává možnost volby, jakými dostupnými řešeními k cílům dojdou. Předpokládaným účelem změn je zlepšení a posílení regulačního rámce a to zejména prostřednictvím:

- posílení pravomocí a skutečné nezávislosti vnitrostátních dozorných orgánů,
- zvýšení transparentnosti v záležitostech týkajících se jaderné bezpečnosti,
- posílení stávajících zásad a zavedení nových obecných cílů a požadavků v oblasti jaderné bezpečnosti, řešení zvláštních technických záležitostí v průběhu celého životního cyklu jaderných zařízení, zejména pak jaderných elektráren,
- posílení monitoringu a výměny zkušeností na základě zřízení evropského systému vzájemných hodnocení, zavedení mechanismu pro vytvoření harmonizovaných předpisů pro jadernou bezpečnost platných v celé EU.

¹K dispozici na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0343:FIN:CS:PDF>.

²Evropská unie. Směrnice Rady, kterou se mění směrnice Společenství pro jadernou bezpečnost jaderných zařízení (2009/71/EURATOM). In: *Úřední věstník Evropské unie*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0343:FIN:CS:PDF>.

³Úřad vlády České republiky. Energie v červnu 2013. *Euroskop.cz* [online]. ©2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/13/22643/clanek/energie-v-cervnu-2013/>.

2.1 Klíčové body

Klíčovými body v návrhu jsou požadavky na členské státy, aby v případě jaderné havárie byly schopny zamezit úniku radioaktivity do okolí. Směrnice také požaduje, aby v každém areálu elektrárny bylo zřízeno jakési krizové centrum, které by v případě nehody převzalo řešení situace. Toto centrum musí být ke všemu vybudováno tak, aby bylo chráněno proti radioaktivitě a přírodním pohromám.

Dalším důležitým požadavkem je, aby minimálně každých šest let byla vydávána pravidelná a právně závazná vzájemná hodnocení. Hodnocení budou zaměřena tematicky. Členské státy se na výběru těchto témat budou podílet ve spolupráci s Komisí. Společně také stanoví metodiku a hodnocení provedou. Vlastní revizi jaderných zařízení tedy mají, kromě vnitrostátních orgánů provádět také mezinárodní týmy. Ty budou moci vypracovávat i případná doporučení členským státům. Za provedení takových doporučení bude zodpovídat stát. V případě prodlení či nedostatečného plnění by mohla mít Komise pravomoc nařizovat v takových místech inspekci. Novým bodem by eventuelně mohlo být i povinné zveřejňování výsledků takových inspekci prostřednictvím národních regulačních orgánů. Návrh též obsahuje pravidlo, že bezpečnostní prověrky budou povinné i na vnitrostátní úrovni, a to minimálně každých deset let a vždy při zvažování prodloužení životnosti elektrárny. V případě vážných bezpečnostních problémů nebo havárií je každý členský stát povinen situaci vyšetřit a během šesti měsíců provést inspekci takového zařízení.

Důležitou novinkou je také prvek vůle obyvatelstva, které by podle nového návrhu mělo mít příležitost podílet se na procesu udělování povolení pro výstavbu jaderné elektrárny.

V zájmu dosažení a udržení co nejvyšší odborné úrovně by měly všechny strany zajistit soustavné vzdělávání příslušných pracovníků (tj. zaváděním a zdokonalováním školicích programů, pravidelnými přezkumy apod.).

2.2 Dozorový orgán

Podle textu nového návrhu směrnice je silný a nezávislý dozorový orgán základním předpokladem evropského rámce pro dozor nad jadernou bezpečností. Členské státy by nově měly zaručit faktickou nezávislost příslušných dozorových orgánů na nepřípustném vlivu zvnějšku. Měly by zajistit, že bezpečnostní otázky nebudou podléhat politickým nebo ekonomickým zájmům. Vnitrostátní rámec členských států musí vyžadovat naprosté oddělení příslušných dozorových orgánů od veškerých dalších veřejných či soukromých subjektů, jež jsou do problematiky zainteresovány. V dozorovém orgánu má být zaměstnáván přiměřený počet pracovníků s odpovídající kvalifikací. Stát také zajistí, aby byly dozorovému orgánu svěřeny veškeré pravomoci k výkonu jeho povinností. Výsledky prověrek má pak stát bez úprav zveřejnit. Úkolem členských států bude také zajistit, aby žadatel o povolení byl povinen předložit podrobné prokázání bezpečnosti, to bude přezkoumáno a posouzeno příslušným dozorovým orgánem. Členské státy budou navíc muset v rámci vnitrostátní úpravy zajistit, aby držitelé povolení (pod dohledem dozorového orgánu) hodnotili pravidelně radiační dopad na obyvatelstvo, pracovníky elektrárny atd., a dále aby opakovaně hodnotili projektové východisko, či aby neprojektová analýza zahrnovala všechny nehody, události a kombinace událostí.⁴

⁴Evropská unie. Směrnice Rady, kterou se mění směrnice Společenství pro jadernou bezpečnost jaderných zařízení (2009/71/EURATOM). In: *Úřední věstník Evropské unie*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0343:FIN:CS:PDF>.

3 Kontroverze

Zatímco vlády Německa a Rakouska jsou proti jaderné energii, Spojené království či státy Visegrádské čtyřky jsou opačného názoru. Na summitu V4 zástupci vlád České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska projednávali, kromě jiného, i nový návrh směrnice o jaderné bezpečnosti. Podle slov slovenského premiéra Roberta Fica se V4 dohodla na společném postupu. „Nejsme z této změny nadšení a nesouhlasíme s ní v takovém tempu a obsahu, jak je připravena,“ řekl podle Hospodářských novin Fico.⁵ Podle předsedy maďarské vlády Viktora Orbána by měla Evropská unie podporovat projekty jaderné energetiky a nikoli tuto oblast nadměrně regulovat. Podle Roberta Fica si Visegrád neumí představit, že by Evropská komise mohla převzít tak silné pravomoci v této oblasti, která má patřit pouze do rukou národních orgánů v kooperaci s příslušnými mezinárodními organizacemi. Premiéři se ke všemu shodli na tom, že se obávají politizace otázky jaderné bezpečnosti a tato oblast energetiky podle nich začíná být diskriminována.⁶ Předseda vlády České republiky navíc dodal, že země EU mají mít možnost si vybrat primární zdroje energie podle vlastního uvážení. Společným problémem zemí V4 jsou prý také neplánované toky elektřiny ze severu Německa na jih a do Rakouska, kde je velká spotřeba energie. Kvůli nedostatečné kapacitě vnitroněmeckých sítí přetěžuje vyprodukovaná elektřina síť v České republice a Polsku.⁷

Předsedkyně českého Státního úřadu pro jadernou bezpečnost Dana Drábová se v reakci pro ČTK vyjádřila o jaderné směrnici tak, že ji pokládá za předčasnou. Podle ní je současný právní rámec dostačující a nedomnívá se, že by se mělo jednat o problém, který EU potřebuje v blízké době řešit. Návrh podle ní ani nesměřuje k nápravě nedostatků, které byly dokázány.⁸

Revize se navíc podle některých otevírá v době, kdy ještě nejsou Mezinárodní agenturou pro atomovou energii zhodnoceny poznatky ani z fukušimské havárie, ani z implementace současné směrnice z roku 2009.⁹

Komise si naproti tomu přeje, aby se Evropská unie stala lídrem v oblasti jaderné bezpečnosti. Uznává, že provoz jaderných elektráren je věc příslušných států, avšak považuje za nutné věc evropeizovat, neboť její dosah má přeshraniční charakter. Mezinárodní normy považuje Komise za nedostačující, jelikož nejsou právně vymahatelné. Zároveň se Komise snaží čerpat poznatky z Fukušimy a poukazuje na to, že k neštěstí došlo v Japonsku, tedy zemi, jejíž standardy bezpečnosti byly považovány za obzvláště vysoké. Evropský hospodářský a sociální výbor se také k návrhu směrnice vyjádřil kladně. Ve svém stanovisku Výbor konstatuje potěšení z tohoto návrhu a zdůrazňuje důležitost několika otázek. Mezi ně patří například nezávislost vnitrostátních dozorových orgánů, připravenost na mimořádné situace, transparentnost či právní vymahatelnost.

⁵Česká tisková kancelář. Visegrád potvrdil vznik bojové jednotky v roce 2016. Česko nabízí zdravotníky a logistiku. *iHned.cz* [online]. ©2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-61001920-battlegroup-bojove-uskupeni-visegrad-rusnok>.

⁶Česká televize. Potvrzeno: Společná bojová jednotka zemí V4 už od roku 2016. *Česká televize* [online]. ©2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/246035-potvrzeno-spolocna-bojova-jednotka-zemi-v4-uz-od-roku-2016/>.

⁷EurActiv. Premiéři V4: Každá země EU má právo na vlastní energetický mix, včetně jadra a plynu z břidlic. *Euractiv.cz* [online]. ©2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/premieri-v4-kazda-zeme-eu-ma-pravo-na-vlastni-energeticky-mix-vcetne-jadra-a-bridlicoveho-plynu-visegradska-rusnok-tusk-fico-orban-eu-energetika-011190>.

⁸Česká tisková kancelář. Senátoři nesouhlasí s novelou směrnice EU o jaderné bezpečnosti. *Atom info* [online]. ©2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://atominfo.cz/2013/09/senatori-nesouhlasi-s-novelou-smernice-eu-o-jaderne-bezpecnosti/>.

⁹ČEZ, a. s. Energetika>EU. *ČEZ* [online]. 2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: http://www.cez.cz/edee/content/file/pro-medi-a-2013/06-cerven/bulletin_energetika_v_eu_06_2013.pdf.

4 Závěr

Revize směrnice o jaderné bezpečnosti v sobě nese množství sporných bodů, se kterými se budou muset evropští zákonodárci vyrovnat. Přese všechno je v revizi obsaženo několik jasných návrhů, jak jadernou bezpečnost řešit. Úkolem EU bude najít rovnováhu mezi státní svrchovaností a snahou o maximální evropskou bezpečnost. Revize však prozatím nepochybně není ve své konečné podobě a na půdě Rady Evropské unie se očekává tvrdé jednání. Schválení dokumentu se odhaduje již na rok 2014, poté budou mít členské státy 18 měsíční lhůtu pro transpozici směrnice do svých vnitrostátních právních řádů.¹⁰

5 Zdroje

Evropská unie. Směrnice Rady, kterou se mění směrnice Společenství pro jadernou bezpečnost jaderných zařízení (2009/71/EURATOM). In: *Úřední věstník Evropské unie*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0343:FIN:CS:PDF>.

Úřad vlády České republiky. Energie v červnu 2013. *Euroskop.cz* [online]. ©2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/13/22643/clanek/energie-v-cervnu-2013/>.

ČEZ, a. s. Energetika>EU. *ČEZ* [online]. ©2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: http://www.cez.cz/edee/content/file/pro-media-2013/06-cerven/bulletin_energetika_v_eu_06_2013.pdf.

Česká tisková kancelář. Senátoři nesouhlasí s novelou směrnice EU o jaderné bezpečnosti. *Atom info* [online]. ©2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://atominfo.cz/2013/09/senatori-nesouhlasi-s-novelou-smernice-eu-o-jaderne-bezpecnosti/>.

EurActiv. Premiéři V4: Každá země EU má právo na vlastní energetický mix, včetně jadra a plynu z břidlic. *Euractiv.cz* [online]. ©2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/premieri-v4-kazda-zeme-eu-ma-pravo-na-vlastni-energeticky-mix-vcetne-jadra-a-bridlicove-ho-plynu-visegradska-rusnok-tusk-fico-orban-eu-energetika-011190>.

Česká televize. Potvrzeno: Společná bojová jednotka zemí V4 už od roku 2016. *Česká televize* [online]. ©2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/246035-potvrzeno-spolecna-bojova-jednotka-zemi-v4-uz-od-roku-2016/>.

Česká tisková kancelář. Visegrád potvrdil vznik bojové jednotky v roce 2016. Česko nabízí zdravotníky a logistiku. *iHned.cz* [online]. ©2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-61001920-battlegroup-bojove-uskupeni-visegrad-rusnok>.

¹⁰Úřad vlády České republiky. Energie v červnu 2013. *Euroskop.cz* [online]. 2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/13/22643/clanek/energie-v-cervnu-2013/>.

Autor: Slávka Hustáková
Imprimatur: Jiří Brada, Vojtěch Bahenský
Jazyková úprava: Michal Zikmund, Petr Vystropov, Bára Bečvářová
Odborná spolupráce: Výzkumné centrum AMO
Grafická úprava: Veronika Maurerová
Nasázeno programem $\text{\LaTeX}$.

Model EU

Vydala Asociace pro mezinárodní otázky
pro potřeby XIX. ročníku Pražského studentského summitu.

© AMO 2013

Asociace pro mezinárodní otázky,
Žitná 27, 110 00 Praha 1
Tel./fax: +420 224 813 460
e-mail: summit@amo.cz
IČ: 65 99 95 33

www.amo.cz
www.studentsummit.cz

Top partneři

Generální partner Modelu OSN

Hlavní partner Modelu OSN

Hlavní partner modelu NATO

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Model NATO is co-sponsored by
the North Atlantic Treaty Organization

Hlavní partner Modelu EU

Partner konference

Univerzitní partner

Partner zahájení

Partner jednání

Partneři Modelů

Embassy of Canada
Ambassade du Canada

Botschaft
der Bundesrepublik Deutschland
Prag

Mediální partneři

Hlavní mediální partner

Hlavní mediální partner

Partner Chronicle

**Asociace
pro mezinárodní
otázky**
Association
for International
Affairs

Pražský studentský summit
projekt Asociace pro mezinárodní otázky